

Körkép – választások előtt

Interjú Heizer Antallal, a NEKH elnökével

– Elnök úr, lapunk szeptemberi száma két héttel a helyhatósági – egyben a kisebbségi – választások előtt jelenik meg. Kérem, adjon egy rövid értékelést arról, hogyan is állunk most, hogyan alakultak a választói névjegyzékek, a jelölések! Milyen választás elé nézünk?

– A legfontosabb, hogy amitől leginkább tartottunk: a kisebbségi névjegyzékbe történő jelentkezés ügye, a szavazói névjegyzék létrejötte – igazából sikeres folyamatnak bizonyult. Területileg és kisebbségenként is tükrözik a magyarországi nemzetiségeket jellemző folyamatokat, helyzetüket. Ahol az ország különböző településein s a megyékben valós közösségek léteznek, ott a választói névjegyzék is létrejött. Talán Budapest mutat kisebb számot, azon belül is elsősorban a romák, akik összesen csupán hatezren vetették fel magukat a listára. Ennek szerintem jogtechnikai okai vannak. Az utolsó szakaszban – mint tudjuk, július 15-e volt az a határnap, ameddig jelentkezni lehetett a választói névjegyzékekbe – még igen sokan éltek ezzel a lehetőséggel: mintegy kétszázezer szavazó ekkor került fel a választói névjegyzékekbe. Az összességében mintegy háromszáz-háromszázötvenezer fős létszám már megfelel a szociológiai és egyéb számításoknak, amelyek a nemzeti és etnikai kisebbségekkel kapcsolatosak. Érdekes volt hétről-hétre nyomon követni az interneten a különböző településeken rögzített feliratkozást. Egyértelműen látható volt, hogy a közösségek szervezetei mindenütt segítettek, s ezt egyébként jól mutatja az is, hogy a végén milyen eredmény alakult ki.

– Ha közbevettem: nem volt túl szerencsés időszak, amit a törvény a névjegyzékbe való jelentkezésre a kisebbségeknek megszabott, hiszen véget ért a tanítás, megkezdődött nyaralási szezon, szabadságra mentek a

pedagógusok, de július 15-e jogvesztő határnap volt, tehát addig mindenkinek döntenie kellett. Még ma is jelentkeznének választók a jegyzékbe, pedig hol van már július 15-e?

– Foglalkoznunk kell ezzel a kérdéssel is, hiszen a pártok megígérték, hogy a mostani, megváltozott rendszerű szavazás minden szakaszáról levonják a megfelelő következtetéseket és kiigazítanak, ahol erre szükség van.

A cél az volt, hogy a parlamenti választások után, és a nagy nyári „uborkaszézon” előtt legyen meg a lehetősége minden kisebbséghez tartozó választópolgárnak arra, hogy eldöntse, kíván-e októberben – hi-

szén akkor még a szavazás napját sem ismertük – választani.

Különösen az elején még érezhető volt, hogy az Országgyűlés és a kormányalakítás elvitte az érdeklődést. Való igaz, hogy június közepén befejeződött a tanítás, s a pedagógusok, a nemzetiségi oktatásban részt vevő gyermekek szüleikhez hasonlóan nyaralni mentek, így nem a kisebbségi választójegyzékkel foglalkoztak elsősorban.

Érdekes összevetnünk a számokat! 2006-ban összesen 2077 kisebbségi önkormányzat alakulhat Magyarországon, miközben legutóbb 1843 településen jött létre ilyen testület. Mindannyian arra számítottunk, hogy az új rendszerben csökkenni fog a kisebbségi önkormányzatok száma. Ez komoly elemzést igényel, különösen, ha tovább boncolgatjuk a számokat. Most ugyanis – miközben 190 településen, ahol korábban működött, nem lesz – több mint 400 új helyen alakulhat kisebbségi önkormányzat. Nagy tehát a mozgás! Meg kell vizsgálni, hogy ezekben az esetekben – például a 190 megszűnő testület jövőjét illetően – mennyire működött a szűrőfunkció? Netán nem volt valós közösség, és ez a gátja az újbóli megalakulásuknak? Százharminc roma önkormányzat nem alakul újra. Feltehető, hogy az eddig nyújtott teljesítményük is oka lehet ennek. A 400 új kisebbségi önkormányzat is elemzést igényel. Közöttük 260 fölötti a roma önkormányzatok száma, amelyek mögött egyértelműen valós közösségek állnak.

A nemzetiségeknél tovább színesedik a kép, itt is újabb elemzések szükségesek. Megint vannak ugyanis olyan jelzések, információk, hogy nem érvényesült megfelelően a szűrőfunkció, ismét bekerültek olyanok a rendszerbe, akik nem a közösségekhez tartoznak. „Ösztönző” volt a 10-es szám is, sokan el akarták érni, amit én nem tartok rossznak, hiszen így tudnak majd megyei önkormányzatot ala-

kítani. A választási rendszernek ezek az elemei kifejezetten izgalmasak.

A következő, amit vizsgálni érdemes, hogy mit nem sikerült szabályozni, hol kell országgyűlési határozat formájában kiigazítást kérni? Például, néhány napos bizonytalanságot okozott, nem volt világos, hogy másolható-e a jelentkezési lap, illetve, hogy hol lehet kialakítani második szavazókört. (A szavazókörök, majd a jelölőszervezetek kapcsán más kérdések is felmerültek, s a szavazással, a megsemmisítéssel és az adatvédelmi előírások betartásával összefüggő észrevételek még előttünk vannak.)

Fontosnak tartom, hogy a közösségek a megyei önkormányzatok létrehozásának lehetőségével is éltek. A romák mindenütt, a németység tíz megyében és Budapesten alakíthatja meg a középszintet. A horvátok, sőt a románok is komoly és sikeres erőfeszítéseket tettek Hajdú-Biharban, a szlovákok Komárom-Esztergom megyében. A szlovéneknél nem volt olyan cél, hogy a bűvös tízest elérjék, hiszen a településeik szinte egy csokorban vannak. Az országos önkormányzatuk is ott alakul majd meg. Összességében elmondhatjuk tehát, hogy már eddig is sok érdekes és új tapasztalattal gazdagodtunk. Megismétlem: mindenképpen eredményesnek mondhatók az eddig elért eredmények.

– *Vannak azért gondok is...*

– Az új szabályok egyes kisebbségeknél tényleg problémát okoznak. Példa erre: nem lesz Budapesten Fővárosi Ukrán Önkormányzat. Hogy ez mit jelent a fővárosban élő ukránok életében, rövidesen kiderül. Remélhetően az Országos Önkormányzat – mely eddig is szorosan együttműködött az egyesületekkel – betölti ezt az űrt. Az is kérdés, hogy a 16 román kerületi önkormányzat hogyan hozza létre a Román Fővárosi Önkormányzatot, hiszen eddig Budapesten nem volt ilyen. Igazából közösségenként érdemes sorra venni az eddigi és várható eredményeket. Egy biztos: 2007 márciusában az eddigi adatok szerint ötvenhét helyen, tizenegy budapesti és negyvenhat megyei önkormányzat jöhet létre.

– *Ez nagyon sok! Fel vannak erre készülve a megyék, a politika? Van ennek más vonzata is: az elnökök tanácskozási joggal vesznek részt a testületi üléseken, és tanácsnoki tiszteletdíjat kapnak. Milyen új helyzetet teremt majd ez?*

– Kérdés, hogy most, amikor a megyék létéről is viták vannak, hogyan épülnek be e rendszerbe a kisebbségi önkormányzatok. Vannak már kedvező tapasztalatok, hiszen Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén s más megyékben eddig is működtek a kisebbségek összefogásával létrehozott megyei szervezetek, egyesületek és szövetségek, amelyek már részt vettek valamilyen szinten a megyék munkájában. Kisebbségi referens fogta össze őket. Most a törvény is beleszól ebbe a folyamatba, így a kisebbségi közéletnek is új színtere alakul ki (például Kisebbségi Bizottságokat kell létrehozni). A frakcióknak, tehát a politikának is megfelelő kapcsolatot kell ápolniuk a kisebbségekkel, hiszen a helyi érdekek ezt mindenképp megkívánják.

Ahol sok az elnök, a települési önkormányzat kénytelen lesz majd szabályozni a hozzászólás lehetőségét. A tiszteletdíjat törvény írja elő, ezt meg kell adniuk. Törvény

garantálja azt is, hogy az elnök költségeit megtérítik és közfeladatnak számító munkáját megfizetik, így aztán el lehet majd várni tőle, hogy több időt fordítson a kisebbség ügyeire. Általában a városokra jellemzőbb a tanácsnoki rendszer. Ahol ilyen nincs, ott az elnök sem lesz tanácsnok.

– *Tudunk-e már valamit a várható állami támogatásról, amely most egységes, de a törvény differenciálást ír elő?*

– Igen, a módosított törvény differenciálást ír elő, és ez nem lesz könnyű feladat. Jogilag az lenne a kifogástalan, ha már az új önkormányzatokkal történnének meg az egyeztetések erről, s akkor az új költségvetéssel, 2008. január 1-től lépne be ez a fajta finanszírozás. A jelenlegi szerény, hatszáz-hétszázézer forintosos állami támogatás lehetne a kiindulás, s ehhez jönne a feladatarányos kiegészítés. Miről van szó konkrétan? Oktatási és kulturális feladatokról. Ha az etnobizniszt nem tudtuk megakadályozni, kiszűrni egy korábbi szakaszban, a regisztrációnál, a jelöltállításnál, akkor ez lehet a másik eszköz arra, hogy ne érje meg kisebbségi önkormányzatot alakítani azoknak, akik nem végeznek munkát.

Persze más a helyzet a néhány száz fős vagy több ezer fős kisebbség esetében. Ezért mondtam, hogy ez is feladat lesz.

– *Két héttel a szavazás előtt mire hívná fel a figyelmüket? Mozgósít-e még a Hivatal a választásokra?*

– Feltétlenül. Mindenek előtt ne feledkezzük el arról, hogy *külön szavazókörzetbe kell elmennünk*. Polgármestert, képviselőket és egy másik helyen kisebbségi képviselőket választunk tehát október 1-én, és ezek nem zárják ki egymást!

Ez nagyobb aktivitást igényel tőlünk. Nem elég csupán feliratkozni a névjegyzékre, igazán értékes az a jelölt lesz, aki mögött szavazók állnak. Jogilag néhány szavazattal is lehet valaki képviselő, de annak lesz nagyobb a hitele, aki mögött szavazatok, választók állnak. Megerősödtek a civil szervezetek, kialakult egy aktív mag, ez a kisebbségi önkormányzatok munkájához a komoly háttérrel jelenthet.

Mindenképpen folytatódnak a rádióban a közleményeink, amelyek a szavazásra mozgósítanak. A *Barátság* olvasói a televízióban is láthattak-hallhattak korábban ilyeneket, ezek most már a szavazáson való aktív részvételre szólítanak fel.

Szeretném megragadni az alkalmat, hogy itt is köszönetet mondjak munkatársaimnak az intenzív előkészítő munkáért és a településeken dolgozó jegyzőknek és a választási bizottságok munkatársainak az eddigi munkájukért. Felhívom a választók figyelmét, hogy bármilyen problémájukkal forduljanak a helyi Választási Bizottsághoz, mert, munkatársaimmal tapasztaljuk, hogy nagy a bizonytalanság. A kisebbségi önkormányzati választások zavartalan és törvényes lebonyolításáról is ők gondoskodnak.

– *Köszönöm az interjút Elnök úr, és kérem, engedje meg, hogy további munkájához jó egészséget és sok sikert kívánjak!*

Mayer Éva